

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Uudet jäsenmaat ja talouspolitiikan laajat suuntaviivat”

(2005/C 234/13)

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea päätti 29. tammikuuta 2004 työjärjestyksensä 29 artiklan 2 kohdan mukaisesti antaa lisälausunnon aiheesta Uudet jäsenmaat ja talouspolitiikan laajat suuntaviivat.

Asian valmistelusta vastannut ”talous- ja rahaliitto, taloudellinen ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus” -erityisjaosto antoi lausuntonsa 16. helmikuuta 2005. Esittelijä oli Harri **Koulumies**.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 9. ja 10. maaliskuuta 2005 pitämässään 415. täysistunnossa (maaliskuun 10. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 170 ääntä puolesta, 2 vastaan 5:n pidättyessä äänestämästä.

TIIVISTELMÄ

Talouspolitiikan laajoissa suuntaviivoissa vuosille 2003–2005 vahvistettiin talouspoliittinen strategia, jonka kolme keskeistä tekijää ovat kasvuun ja vakauteen tähtäävä talouspolitiikka, Euroopan kasvupotentiaalia lisäävät talousuudistukset ja kestävän kehityksen vahvistaminen. Samalla Euroopan komissio korosti uusien jäsenmaiden haasteiden laajuutta. Koko EU:n näkökulmasta on huomattavaa, että laajentumisen vaikutukset jakautuvat epätasaisesti.

Enemmistö uusista jäsenmaista todennäköisesti haluaa nopeasti myös osaksi euroaluetta. Liittymisen ehtojen täyttäminen edellyttää näiltä mailta kestävän ja kurinalaisen talouspolitiikan harjoittamista. Vakaussopimuksen uudistaminen on sen pitkän ajan toimivuuden kannalta tarpeen. Uudistaminen on tehtävä niin, että EU:n talouskasvun pitkän aikavälin edellytykset turvataan ja kaikkien sitoutuminen yhteisiin tavoitteisiin vahvistuu. Kilpailukyvyyn parantamisen vaatimus koskee kaikkia EU-maita. Uusille jäsenmaille ei pitkällä tähtäimellä voi riittää EU15-maiden nykyisen tuottavuuden tason saavuttaminen. Tieto- ja viestintätekniikkaan, t&k-toimintaan sekä koulutukseen on koko EU:n alueella investoitava aiempaa enemmän. Talouden ja sosiaalisen kestävyuden lisäksi ympäristön kestävän kehityksen varmistaminen on tärkeää. Uusissa jäsenmaissa on tärkeää parantaa muun muassa energiankäytön tehokkuutta.

On itsestään selvää, että EU15-maiden ja uusien jäsenmaiden väliset erot elintasossa eivät tasoitu nopeasti. Todennäköisesti tasoittuminen tulee kestämään vuosikymmeniä. Väestönkehitys on koko EU:n suuria haasteita, joten syntyvyyden kasvua on eri tavoin kannustettava. Olisi mobilisoitava viipymättä kaikki unionin työvoimaresurssit, jotta erityisesti naiset ja nuoret pääsisivät helposti ja pysyvästi työmarkkinoille. Ikääntyviä tulee

kannustaa pysymään työelämässä. On tärkeää, että sisämarkkinoiden muodostuminen saatetaan loppuun, ja talouden hyvää hallintotapaa aktiivisesti kehitetään.

1. Uudet jäsenmaat aiemmissa laajoissa suuntaviivoissa ja lausunnoissa

1.1 Tässä lausunnossa tarkoitetaan uusista jäsenmaista puhuttaessa 1. toukokuuta 2004 Euroopan unioniin liittyneitä kymmentä maata, jotka ovat Kypros, Latvia, Liettua, Malta, Puola, Slovakia, Slovenia, Tšekki, Unkari ja Viro.

1.2 Komission talouspolitiikan laajoissa suuntaviivoissa käsitellään otsikkonsa mukaisesti aina hyvin laajasti talouspoliittisia tavoitteita ja strategioita. Tämä on koskenut enemmän unionin sisäisen toimivuuden analysointia kuin unionia ympäröivää maailmaa. Etenkään uusiin jäsenmailhin liittyviä kysymyksiä ei ole käsitelty juuri lainkaan ennen niiden liittymistä unioniin.

1.3 Talous- ja sosiaalikomitea on omissa laajoja suuntaviivoja koskeissa lausunnoissaan maininnut uudet tulevat jäsenmaat jo maaliskuussa 2002 hyväksymänsä lausunnon päätelmissä. Silloin komitea totesi, että ”yhteisön lähestyvän laajentumisen vuoksi on kiireesti pohdittava uudelleen talouspoliittisia koordinoitimenettelyjä”.

1.4 Maaliskuussa 2003 hyväksytyssä lausunnossa lähestyvä laajentuminen oli esillä jo useammassa yhteydessä. Tiivistelmässä komitea korostaa eräänä keskeisenä lähivuosia koskevana päätelmänään edellyttävänsä, että ”uusien jäsenmaiden tuetaan tehokkaasti niiden liityessä unionin jäseniksi”. Lausunnon liitteenä olevissa taloudellista tilannetta koskeissa tilastotiedoissa olivat silloisten jäsenvaltioiden ja liittyvien maiden tiedot esillä aivan yhtäläisesti.

1.5 Joulukuussa 2003 hyväksytyssä lausunnossa hämmästeltiin, että ”kolme vuotta koskevissa laajoissa suuntaviivoissa mainitaan vain yhdessä lauseessa se tosiseikka, että unioniin kuuluu muutaman kuukauden kuluessa 10 uutta jäsenmaata”. Suuntaviivoissa todetaan vain, että kyseisiä maita kehoitetaan noudattamaan laajoja suuntaviivoja. Tämä lähestyminen ei ETSK:n mielestä ollut riittävän kaukokatseinen.

1.6 Samassa lausunnossa tarkastellaan myös laajentumisen vaikutuksia seuraavalla tavalla. ”Erityisesti talouspolitiikan koordinointi, joka on jo nyt puutteellista, vaikeutuu huomattavasti laajentumisen vuoksi. Laajentuminen synnyttää uuden koordinoitintarpeen kahdella tavalla: ensinnäkin yksittäisten politiikanalojen sisällä ja toiseksi makrotalouspolitiikan kolmen päälinjan kesken, sillä laajeneminen kasvattaa selvästi makrotalouspolitiikassa vallitsevia eroja.”

1.7 Lisäksi kyseisessä lausunnossa varoitetaan mahdollisista seurauksista, jos ”uudet jäsenvaltiot yrittävät täyttää mahdollisimman nopeasti talous- ja rahaliittoon liittymisen ehdot ja pyrkivät sen vuoksi vakaus- ja kasvusopimuksen kriteerien tinkimättömään täyttämiseen”.

1.8 Viimeisimmässä talouden laajoja suuntaviivoja käsittelevässä lausunnossaan vuonna 2004 ”Talouden hallintotavan parantaminen EU:ssa”⁽¹⁾ todetaan unionin laajentumisen merkinneen uuden aikakauden alkamista. Otsikkonsa mukaisesti lausunnossa käsitellään unionin uskottavuuden ja tehokkuuden kannalta tärkeää hallintointia. ”Tarvitaan kiireesti luotamusta herättävä institutionaalinen järjestelmä.”

1.9 Lausunnossa viitataan myös komission katsaukseen, jossa mainitaan että ”uusilla jäsenvaltioilla on talouden rahoitusaseman, velkaantumisen ja työllisyyden osalta vastaavia ongelmia kuin EU15-mailla”. Tämä ei kuitenkaan merkitse sitä, että ongelmat ovat uusissa jäsenmaissa samat kuin EU15-maissa. Lisäksi on monessa suhteessa huomattavia maakohtaisia eroja. Vertailut käyvät päinsä vain osittain. Uusien jäsenmaiden yhteiskunnallisten ja taloudellisten käytäntöjen sopeuttaminen EU15-maiden pitkälle kehittyneeseen tasoon voi tuottaa shokkeja, todetaan lausunnossa.

1.10 Aikaisemmissa talouspoliittisissa laajoja suuntaviivoja koskevissa lausunnoissaan TSK on siis käsitellyt ainakin jonkin verran uusien jäsenmaiden keskeisimpiä ongelmia, vaikkakin verraten suppeasti. Se, että komission tiedonannoissa ei laajentumisen vaikutuksia ole ennakoitu tai tarkasteltu juuri lainkaan, on tietenkin vaikuttanut TSK:n lausuntojen sisältöön.

⁽¹⁾ ETSK:n lausunto ”Talouden hallintotavan parantaminen EU:ssa”- EUVL C 74, 23.3.2005, annettu 15. syyskuuta 2004.

2. Talouspolitiikan laajat suuntaviivat uusissa jäsenvaltioissa

2.1 Vuosien 2003–2005 laajoissa suuntaviivoissa vahvistettiin talouspoliittinen strategia, jonka kolme keskeistä tekijää ovat

- kasvuun ja vakauteen tähtäävä talouspolitiikka,
- Euroopan kasvupotentiaalia lisäävät talousuudistukset ja
- kestävyuden vahvistaminen.

2.2 Talouden kasvu lähes pysähtyi vuoden 2003 alkupuoliskolla 15 jäsenvaltion EU:ssa. Talousuudistuksia on aikaansaatu, mutta ei siinä määrin kuin Lissabonin tavoitteiden saavuttaminen edellyttäisi. Työn tuottavuuden kasvu on ollut liian hidasta ja sisämarkkinat ovat edistyneet hitaasti. Kestävässä kehityksessä on hieman edistytty, mutta ei riittävästi. Esimerkiksi kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisessä ei olla juuri onnistuttu 1990-luvun lopun hyvästä edistymisestä huolimatta.

2.3 Huhtikuussa 2004 komissio päivitti laajat suuntaviivansa ja totesi, että strategia sopii myös unioniin liittyville maille. Uusilla jäsenmailla on edessään samat haasteet kuin EU15-mailla, mutta niiden mittaluokka on huomattavasti suurempi ja vain joissakin tapauksissa pienempi.

2.4 Uusien jäsenmaiden välillä on suuria eroja. Siksi komissio haluaakin antaa kullekin maalle suosituksia, joissa on otettu huomioon niiden erilainen kehitys.

2.5 Suuntaviivojen päivityksen pääpaino oli uusien jäsenmaiden liittämisen nykyiseen talouspolitiikan koordinoitijärjestelmään. Uusien jäsenmaiden rakenteelliset haasteet ovat keskimäärin vaativampia, koska

- työttömyys on lähes kaksinkertainen EU15-maihin verrattuna,
- julkisen talouden alijäämä oli vuosina 2000–2004 keskimäärin hieman yli 4 % BKT:stä,
- ostovoimakorjattu tulotaso on noin puolet EU15-maiden tasosta,
- maatalousväestön määrä eräissä uusissa jäsenmaissa on huomattavan suuri,
- vaihtotaseen alijäämä on suuri useissa uusissa jäsenmaissa.

2.6 Kasvuun ja vakauteen tähtäävän talouspolitiikan onnistuminen edellyttää, että uudet jäsenmaat pyrkivät julkisen talouden vakauteen ja vaihtotaseen alijäämän pienentämiseen etenkin jos alijäämä johtuu kulutuksesta investointien sijaan.

2.7 Kasvupotentiaalia tulee lisätä mm. työmarkkinaosa-
puolten yhteisesti sopimilla uudistuksilla, joilla tuetaan työmarkkinoilla käynnissä olevaa rakennemuutosta (mm. koulutuksen avulla), parannetaan tuottavuutta esimerkiksi lisäämällä kilpailua ja vähennetään sääntelyä, jotta se tehostuu, sekä kehitetään pääomamarkkinoita. Sosiaalista kestävyyttä voi vahvistaa ja köyhyyttä vähentää työn keskeistä merkitystä korostamalla. Ympäristön kestävyuden lisäämisessä investoinneilla liikenne- ja energiasektoreille, teollisuuden ja maatalouden lisäksi, on tärkeä rooli.

2.8 Komissio korostaa uusien jäsenmaiden haasteiden laajuutta ja edessä olevien poliittisten valintojen vaikeutta. Talouspolitiikan laajoissa suuntaviivoissa otetaan huomioon maiden erityisolosuhteet esimerkiksi sisällyttämällä maakohtaisiin suosituksiin EU15-maita pidemmät sopeutumisajat.

3. Taloudellinen kehitys ja laajenemisen vaikutukset

3.1 Taloudellinen kehitys ja näkymät uusissa jäsenvaltioissa

3.1.1 Laajentumisprosessilla on myönteinen vaikutus taloudelliseen kehitykseen. EU15-maiden talous kääntyi kasvuun vuoden 2003 jälkipuoliskolla. Maailmantalouden kasvu ja kuluttajien luottamuksen palautuminen vauhdittivat elpymistä. Kulutuksen elpymisen johtuu osin historiallisen alhaisesta korkotasosta. Taloudellisen toimeliaisuuden lisääntymisestä huolimatta kestää aikansa, ennen kuin työllisyys alkaa kohentua. Tulevaan tulotasoon liittyvä kuluttajien epävarmuus koettelee kuitenkin edelleen kuluttajien luottamusta, ja kansainvälisen kehityksen riskit ovat lisääntyneet. EU15-maiden talouskasvun piristyminen on tärkeää myös uusille jäsenmaille, joiden viennistä valtaosa suuntautuu näille markkinoille.

3.1.2 Uusissa jäsenmaissa talouden kasvu oli vuonna 2003 keskimäärin 3 ½ prosenttia. Yksityinen kulutus tuki kasvua erityisesti Baltian maissa, Unkarissa ja Tšekissä. Vienti kehittyi hyvin erityisesti Slovakiassa ja Puolassa, jossa pitkälle jalostettujen tuotteiden vienti on kasvanut voimakkaasti.

3.1.3 Investointien kasvu oli joissain uusissa jäsenmaissa melko vähäistä, mikä vastasi kansainvälistä tilannetta, mutta

kuvaa myös maiden uudistusprosessin hidastumista. Korkotason lähentyminen muun EU:n tasoa ja tarve parantaa infrastruktuuria ovat tekijöitä, joiden pitäisi kiihdyttää investointien kasvua. Investoinnit uusissa jäsenmaissa ovat paria poikkeusta lukuunottamatta korkeammalla tasolla suhteessa BKT:hen kuin EU15-maissa keskimäärin. Tämä tukee uusien jäsenmaiden talouskasvua.

3.1.4 Talouskasvun odotetaan olevan keskimäärin noin 4 prosenttia uusissa jäsenmaissa vuosina 2004 ja 2005. Kasvun odotetaan olevan nopeinta niissä uusissa jäsenmaissa, joiden BKT henkeä kohti on alhaisin. Eniten kasvu kiihtyy Puolassa maan kasvuhakuisen finanssipolitiikan seurauksena. Uusista korkean tulotason jäsenvaltioista etenkin Kyproksen talouden odotetaan kasvavan suhteellisen voimakkaasti. Kaikkien EU-maiden talouskasvua hidastava tekijä saattaa tulevaisuudessa olla öljyn hinnan nousu.

3.1.5 Unkaria, Slovakiaa ja Sloveniaa lukuun ottamatta uusien jäsenmaiden inflaatiouauhti on viime aikoina ollut lähes samalla tasolla kuin euroalueella. Vaikka vuonna 2004 inflaatio hieman kiihtyy mm. öljyn hinnan nousun vuoksi, sen odotetaan hidastuvan lähes 3 prosenttiin vuonna 2005.

3.1.6 Julkisen talouden alijäämä oli vuosina 2000–2003 uusissa jäsenmaissa keskimäärin 4,3 prosenttia suhteessa BKT:hen ja vuonna 2004 arviolta 4,9 prosenttia. Ääripäinä ovat Viron julkisen talouden keskimäärin yhden prosentin ylijäämäinen rahoitusasema ja Tšekin 7 prosentin alijäämä suhteessa BKT:hen. Alijäämä ylitti 3 prosentin viiterajan Tšekin lisäksi myös viidessä muussa uudessa jäsenvaltiossa Kyproksella, Unkarissa, Maltalla, Puolassa ja Slovakiassa. (Ks. tilastoliite.) Kun julkisen talouden vakauttaminen pääsee vauhtiin, tilanteen odotetaan paranevan useimmissa uusissa jäsenmaissa.

3.1.7 Kuten EU15-mailla myös uusilla jäsenmailla on jokaisella omat erityispiirteensä. Siksi uusien jäsenmaiden käsitteleminen yhtenä kokonaisuutena on usein harhaanjohtavaa. Yleis-täen voidaan kuitenkin todeta, että EU15-maihin verrattuna uusien jäsenmaiden taloudellinen kehitys on ollut suhteellisen suotuisaa. Maiden EU-jäsenyys, niiden kotimarkkinoiden melko voimakas kasvu sekä EU15-maihin verrattuna alemmat tuotantokustannukset vauhdittavat lähivuosina tuotannon laajentumista näissä maissa, mikä saattaa johtaa myös EU15-maissa valmistettujen investointi- ja kulutustavaroiden kysynnän kasvuun.

3.2 Laajentumisen kokonaistaloudelliset vaikutukset koko EU:n alueella

3.2.1 Laajentumisen vaikutukset jakautuvat epätasaisesti uusien jäsenvaltioiden ja EU15-maiden välillä. Perussyynä on, että EU15-maat edustavat hyvin suurta osaa uusien EU-maiden ulkomaankaupasta ja vastaavasti uusien jäsenmaiden merkitys EU15-maille on pieni. Monen vanhan jäsenmaan kauppa on perinteisesti suuntautunut toisiin läntisiin teollisuusmaihiin, kuten USA:han.

3.2.2 Unioniin liittyneet itäisen Keski-Euroopan maat ovat edenneet asteittain kohti jäsenyyttä. Prosessin aikana kaupan esteitä EU15-maiden kanssa on purettu ja maiden yhteiskunnallisia rakenteita valmisteltu EU-jäsenyyteen. Merkittävimmät rajoitukset liittyivät elintarvikkeiden ja maataloustuotteiden ulkomaankauppaan. Liittymisen jälkeen jäi lähinnä maanomistukseen, työvoiman liikkuvuuteen ja ympäristönsuojeluun liittyviä siirtymäsääntöjä.

3.2.3 Laajentumisen vaikutusten EU15-maissa arvioidaan olevan myönteiset mutta jäävän pieniksi. Uusille jäsenmaille laajentumisen hyötyjen arvioidaan olevan suurempia. Hyödyt syntyvät erityisesti jäljellä olevien kaupan esteiden poistamisesta sekä työvoiman ja pääoman liikkuvuuden tehostumisesta.

3.2.4 Koko EU:n näkökulmasta on huomattavaa, että laajentumisen vaikutukset jakautuvat epätasaisesti. Suurimmat laajentumisen muutokset EU15-maissa näkyvät niillä alueilla, jotka rajoittuvat uusiin jäsenmaihiin, kuten Itävallassa, Saksassa ja Suomessa. Muutokset ovat hyvin erilaisia eri toimialoilla.

3.2.5 Laajentumisen aiheuttamat muutokset ovat suurimmat sellaisilla työvoimavaltaisilla aloilla, joiden on vaikeata hyötyä toimintojensa maantieteellisestä hajauttamisesta etäisyyksistä ja/tai säätelystä johtuen. Tällaisia aloja ovat esimerkiksi maatalous, elintarviketeollisuus ja rakentaminen sekä monet palvelusektorin toimialat. Toisaalta on aloja, joilla tuotantoa on helppo siirtää maasta toiseen.

3.2.6 Uusien jäsenmaiden matalamman kustannustason hyödyntäminen voi olla koko EU:lle mahdollisuus myös ns. Kiina-ilmiön vuoksi. Maantieteellisesti lähellä tapahtuva "halpa-tuotanto" tukee enemmän taloudellista toimintaa Euroopassa kuin etäällä tapahtuva tuotanto. Tämä on mahdollista etenkin t&k-intensiivisten tuotteiden elinkaaren alkuvaiheessa. Vasta kun t&k:n osuus tuotannossa pienenee, tuotanto saatetaan siirtää etäisiin vielä halvempien tuotantokustannusten maihiin. Nyt erot tuotantokustannuksissa vanhojen ja uusien jäsen-

maiden välillä ovat suuret mutta ne tulevat vähitellen supistumaan.

4. Erityiskysymyksiä

4.1 Euroalueeseen liittyminen

4.1.1 Enemmistö uusista jäsenmaista todennäköisesti haluaa nopeasti myös osaksi euroaluetta. Euroalueeseen liittymisen ehtojen täyttäminen edellyttää näiltä mailta kestävän ja kurinalaisen talouspolitiikan harjoittamista. Etenkin ensimmäisinä jäsenyysvuosina tämä tulee olemaan erittäin vaikeaa. Maastrichtin ehdot koskevat riittävän matalaa inflaatiota ja korkotasoa, budjettialijäämää ja julkisen sektorin velkaantumista sekä vakaata valuuttakurssia. Samat vaatimukset koskevat tietenkin kaikkia EU-maita.

4.1.2 Keskeinen kysymys on tietenkin se, miten pyrkimys täyttää Maastrichtin ehdot vaikuttaa uusien jäsenmaiden talouteen. Jos maat ERM 2:een liittyessään yrittävät pitää valuuttansa liian tiukkojen vaihteluvälien rajoissa, voivat niiden valuutat joutua helposti valuuttakeinottelun kohteeksi. Valuutan vakauden puolustamisella korkoja mahdollisesti nostamalla olisi haitallisia taloudellisia vaikutuksia esimerkiksi työllisyyteen. Viro, Liettua ja Slovenia liittyivät ensimmäisinä uusina EU-maina ERM 2:een ja pitivät valuuttansa vaihteluvälit melko suurena. Näin ne voivat paremmin välttyä mahdollisilta valuuttaansa kohdistuvilta spekulatioilta. Viron ja Liettuan valuuttakatejärjestelmät tukevat lisäksi maiden valuuttojen vakaata euro-kurssia.

4.1.3 Matalan inflaation tavoitteen täyttäminen saattaa tuottaa ongelmia talouden kasvaessa nopeasti. Uusien jäsenmaiden inflaatio on aikaisemmin ollut EU15-maita nopeampaa. Nopeasti kasvavien talouksien sopeuttaminen erityisen matalaan inflaatioon saattaa rajoittaa kasvua, koska nopeampi inflaatio liittyy niiden nopeamman kasvun vaiheeseen. Kun tuottavuus kasvaa nopeammin, nousee yleensä myös hintataso nopeammin. Toisaalta liian nopea inflaatio hidastaa talouskasvua.

4.1.3.1 Vaikka inflaatiotaso tällä hetkellä on kohtuullinen, se ei ehkä enää ole sitä, kun tietyt liittymissopimuksissa asetetut siirtymäajat päättyvät. Siirtymäaikaisten päättyessä inflaatio saattaa kiihtyä, kun lakkautetaan esimerkiksi väliaikaisesti annetut oikeudet nollassa ALV-kantaa ja alennettuun valmisteverokantaa sekä kansalliset säännökset.

4.1.4 Pienten maiden talous on suuria enemmän sidoksissa kansainväliseen talouteen. Oman maan velkaantumista tai budjettialijäämää lisäämällä ei voida yhtä tehokkaasti kuin suurissa maissa hetkellisesti kiihdyttää talouden kasvua esimerkiksi vaalien alla. Pienen maan julkinen talous on tavallisesti läpinäkyvämpää ja helpommin kontrolloitavissa. Voisi siis odottaa pienimpien uusien jäsenmaiden liittyvän ensimmäisinä euroalueeseen. Virossa on lain mukaan oltava budjettitasapaino.

4.1.5 Siitäkin voi aiheutua ongelmia, jos Maastrichtin ehdot pyritään täyttämään erittäin nopeasti. Ennen kuin uudet jäsenmaat liittyvät euroalueeseen, niiden valuuttojen on pysyttävä vakaina euron suhteen kahden vuoden ajan ilman pariteettikorjauksia. Kohdassa 4.1.2 mainitun ongelman lisäksi liian kiireiset valtiot ovat vaarassa liittyä järjestelmään yli- tai aliarvostetulla kurssilla. Maiden talouden dynamiikka ja kasvuedellytykset voisivat heikentyä niiden valuutan yliarvostuksen vuoksi, mikä vaikuttaisi maiden kilpailukykyyn maailmanmarkkinoilla, tai valuutan aliarvostuksen vuoksi, mikä aiheuttaisi inflaatiopaineita. Molemmissa tapauksissa palkkoihin kohdistuisi paineita, mikä vahvistaisi yrityssiirtoihin liittyvää ongelmaa ja vaikuttaisi sisäiseen kysyntään, joka useimmiten on näiden maiden kasvun moottori. Tästä syystä on harkittava hyvin tarkoin, millaisella liittymispariteetilla maat liittyvät ERM 2-valuuttakurssijärjestelmään. Euroalueen jäsenmaiden on kuitenkin joka tapauksessa pidettävä kilpailukykyään huolta, vaikka liittymishetkellä valuuttakurssi olisikin oikealla tasolla.

4.1.6 EU:n laajentuminen merkitsi tilapäisesti euroalueen ulkopuolisten maiden niukkaa enemmistöä, vaikkakin bruttokansantuotteella painotettuna euroalue kattaa selvästi suurimman osan EU:sta. Kun tulevana vuosina uusia maita liittyy euroalueeseen, parantaa se samalla euron kansainvälisen aseman vahvistumisen edellytyksiä.

4.2 Vakaus- ja kasvusopimus

4.2.1 Julkisen talouden kestävyys on kohtuullisen hyvä useimmissa uusissa jäsenvaltioissa. Vain muutamassa julkinen velka ylittää 60 prosenttia BKT:stä. Tosin osalla uusista jäsenvaltiosta velkaantuminen uhkaa lisääntyä julkisen talouden alijäämien myötä. Samalla on kuitenkin muistettava, että uusien jäsenmaiden velkaantuminen ulkomaille ei ole ollenkaan huolestuttavalla tasolla EU15-maihin verrattuna. Koko EU:ssa jäsenvaltiot ovat kyllä useammankin kerran sitoutuneet Lissabonin ja terveen budjettipolitiikan tavoitteisiin.

4.2.2 Vakausopimusta on jo pitkään kritisoitu. Komitea on laatinut useita vakausopimusta käsitteleviä lausuntoja. (2) Se on ilmeisesti vajavaisesti toimineenakin auttanut budjettikurin pitävyyttä. Tehostunut seuranta ja liiallisten alijäämien menettelyyn liittyvä läpinäkyvyys ovat myös auttaneet budjettikurin ylläpitämistä. Jäsenvaltioiden on voitava luoda selkeä näkemys vakaus- ja kasvusopimuksen tulevasta muodosta, jotta ne voivat muotoilla keskipitkän aikavälin talouspolitiikkaansa.

4.2.3 Valvonnan ongelmia ovat lisänneet jäsenvaltioiden budjettilukujen ja -ennusteiden epätarkkuudet ja puutteet. Komissio ja eri komiteat ovat tehneet kehitystyötä yhteisten kriteerien kehittämiseksi monenkeskisessä seurannassa ja politiikan koordinoinnissa. Menetelmien ja menettelyjen hienosäätö ei kuitenkaan voi onnistua, jos tilastoaineisto ei ole täysin luotettavaa. Joissakin uusissa jäsenvaltioissa ja joissakin EU15-maissa on tilastoinnissa vielä paljon parannettavaa viime vuosien edistysaskeleista huolimatta.

4.2.4 Varsin yleisesti arvioidaan, että Maastrichtin sopimukseen perustuvan vakausopimuksen tulkintaa on muutettava. Monia nyt sovellettavia menettelyjä on kevennettävä 25 jäsenvaltion unionissa. Komission ja jäsenvaltioiden omien ohjelmien ja lausuntojen käsittely on tullut yhä muodollisemmaksi ja yhä tärkeämmäksi on tullut epävirallinen jäsenvaltioiden välinen koordinaatio. Yhteisen valuutan uskottavuus ei kuitenkaan saa vaarantua.

4.2.5 Talouspolitiikan hallinta ja julkisen talouden vakauden ylläpitäminen tulee olemaan uusissa jäsenvaltioissa ongelmallista. Sitoutuminen heikkenee etenkin, jos poliittisessa vakaudessa on puutteita. Vaikka uudet jäsenvaltiot ovat toteuttaneet perusluonteisia uudistuksia markkinatalouden luomiseksi, on joidenkin niistä tehtävä vaikeita valintoja, sillä tarvittavat rakenteelliset uudistukset voivat lisätä julkisia menoja. Julkisten menojen kohdentaminen on uusissa jäsenvaltioissa vielä vaikeampi kysymys kuin EU15-maissa.

4.2.6 Vakausopimuksen jonkinasteinen uudistaminen on sen pitkän ajan toimivuuden kannalta tarpeen. Uudistaminen on tehtävä siten, että kaikkien sitoutuminen yhteisiin tavoitteisiin vahvistuisi ja ettei jäsenvaltioiden julkisen talouden vakaus, budjettikuri, kestävyys ja talouspolitiikan koordinaation uskottavuus vaarantuisi.

(2) Ks. esim. komitean viimeisin aiheesta antama lausunto "Budjettipolitiikka ja investointityypit" – EUVL C 110/19, 30.4.2004, s.111–115.

4.3 Erot hyvinvoinnissa ja työllisyydessä ⁽³⁾

4.3.1 EU:n kansantuote kasvoi markkinahintaan vain viisi prosenttia ja ostovoimakorjattunakin vain kymmenen prosenttia laajentumisen myötä, vaikka väestö kasvoi lähes 20 prosenttia. Uusia jäsenmaita yhdistääkin se, että ne ovat köyhempiä kuin EU15-maat keskimäärin. Uusissa jäsenmaissa ostovoimakorjatun BKT:n määrä asukasta kohden on vain puolet EU15-maiden tasosta. Kuten EU15-maiden, myös uusien jäsenmaiden keskinäiset erot ovat merkittäviä. Varakkaimpia uusista jäsenmaista ovat Kypros, Slovenia ja Malta. Köyhimpiä ovat Puola sekä Baltian maat, eli Latvia, Liettua ja Viro. Henkeä kohti laskettu ostovoimakorjattu BKT on Sloveniassa ja Kyproksessa jopa Kreikan tasolla, kun taas Malta ja Tšekki ovat Portugalin tasolla.

4.3.2 Eurostatin mukaan uusien jäsenmaiden väestöstä 13 prosenttia elää suhteellisen köyhyysrajan alapuolella. Vastaava luku EU15-maissa on 15 prosenttia. Köyhyysraja määritellään suhteuttamalla yksilön tai kotitalouksien käytettävissä olevat tulot maan väestön keskimääräisiin tuloihin. Köyhyysraja on 60 prosenttia kunkin maan sisäisestä mediaanitulosta. Prosentti-osuuksien samankaltaisuuden ei saa antaa peittää alleen sosiaalisia ongelmia, sillä kuten edellä todetaan, ostovoimakorjattu henkeä kohti laskettu BKT on uusissa jäsenvaltioissa puolet EU15-maiden BKT:stä.

4.3.3 Tulojen jakautuminen uusien jäsenmaiden sisällä ei juuri eroa EU15-maiden sisäisestä tulostruktuurista. Uusista jäsenmaista Tšekissä, Unkarissa ja Sloveniassa maiden sisäiset tuloerot ovat kaikkein pienimmät ja samansuuruisia kuin Pohjoismaissa. Viron, Liettuan ja Latvian köyhyysasteet ovat suurimmat, ja niiden tulo rakenne vastaa lähinnä Irlannin ja Ison-Britannian jyrkempiä tuloeroja. EU15-maista suurimmat köyhyysasteet ovat Irlannissa ja Etelä-Euroopan maissa. Maiden välisten vertailujen ongelma on se, että niissä ei huomioida maiden sisäisiä alueellisia eroja, jotka voivat olla suuria.

4.3.4 Uusien jäsenmaiden työllisyysaste on keskimäärin vain 56 prosenttia, kun EU15-maissa se on noin 64 prosenttia. Oleellista on pystyvätkö maat samanaikaisesti nostamaan tuottavuuttaan ja työllisyytensä. Vaikuttaisi siltä, että suurin osa uusista jäsenvaltioista asettaa etusijalle tuottavuuden kasvun, joka lisää niiden ja näin ollen koko EU:n kilpailukykyä. Lissabonin strategia tarjoaa kysymykseen edelleen ajankohtaisen vastauksen, vaikka siihen voidaan tehdä mukautuksia.

⁽³⁾ ETSK haluaa kiinnittää lukijan huomion siihen, että elintasokysymyksen asianmukaista käsittelyä ajatellen olisi parempi puhua käsitteestä "kotitalouksien käytettävissä olevat tulot". Asiaa koskevat tilastotiedot ovat kuitenkin valitettavasti puutteellisia. ETSK muistuttaa tässä yhteydessä jälleen, että EU:n tilastojärjestelmää ja yhteistyötä jäsenvaltioiden toimivaltaisten elinten ja Eurostatin välillä tulisi parantaa.

4.3.5 Komission talouspolitiikan laajoissa suuntaviivoissa (7.4.2004) todetaan, että nuorten ja ikääntyvien työntekijöiden alhaisiin työllisyysasteisiin uusissa jäsenmaissa on kiinnitettävä erityistä huomiota. Samalla on jatkettava sosiaalisen suojelun ja työvoiman osaamisen kehittämistä. Komitean mielestä nämä toteamukset ovat tärkeitä. Nämä ovat tärkeitä tavoitteita myös EU15-maissa.

4.3.6 Uusien jäsenmaiden välillä on huomattavia eroja naisten ja ikääntyneiden henkilöiden työllisyysasteissa. Naisten työllisyysaste on EU15-maiden keskiarvoa korkeampi Tšekissä, Virossa, Kyproksella, Latviassa, Liettuaissa ja Sloveniassa, mutta Puolassa ja erityisesti Maltalla huomattavan alhainen. Ikääntyneiden työllisyysaste on EU15-maiden keskiarvoa korkeampi Tšekissä, Virossa, Kyproksella, Latviassa ja Liettuaissa, mutta muissa uusissa jäsenmaissa huomattavasti sitä alempi. Kaikissa muissa uusissa jäsenmaissa paitsi Virossa ja Unkarissa naisten työttömyysaste oli vuonna 2003 hieman korkeampi kuin miesten työttömyysaste. Ero on erityisen suuri Maltalla ja Tšekissä.

4.3.7 Vuosina 2000–2003 työttömyys laski useassa uudessa jäsenmaassa. Erityisen selvästi näin kävi Baltian maissa, joissa työttömyysaste aleni noin kolme prosenttiyksikköä. Sloveniassa ja Unkarissa työllisyyden paraneminen alkoi jo 1990-luvun puolivälissä. Lausunnon liitteissä on tilastotietoja työllisyydestä ja työttömyydestä.

4.3.8 Väestön ikärakenne ja sosiaalisen suojelun tila vaikuttavat merkittävästi maan tulostruktuuriin. Ikääntyneisyys on vahvasti yhteydessä alhaiseen tulotasoon uusissa jäsenmaissa. Yli 65-vuotiaat ovat yllätyksellisesti alhaisimmassa tuloluokassa Kyproksella, Tšekissä, Slovakiassa, Sloveniassa ja Liettuaissa. Köyhyys uhkaa eniten monilapsisia ja yksinhuoltajaperheitä sekä 16–24-vuotiaita nuoria.

4.3.9 Yleinen koulutustaso on EU:n uusissa jäsenmaissa korkeampi kuin EU15-maissa. Uusissa jäsenmaissa noin 89 prosenttia 25–64-vuotiaista väestöstä on suorittanut toisen asteen tutkinnon, kun EU15-maissa vastaava osuus on 65 prosenttia. Eniten toisen asteen suorittaneita henkilöitä on Tšekissä, Virossa ja Slovakiassa. EU15-maista vain Saksassa, Ison-Britanniassa ja Ruotsissa vastaava osuus ylittää 80 prosenttia väestöstä. Korkea koulutustaso, yhdessä edullisten työvoimakustannusten kanssa, tekee uusista jäsenvaltioista investoijien kannalta houkuttelevia.

4.3.10 Talouden kasvu on uusissa jäsenmaissa keskimäärin nopeampaa kuin EU15-maissa. Euroopan yhdentymisen ei silti automaattisesti merkitse sitä, että tuloerot tasoittuisivat nopeasti. Nykyisellä vauhdilla se tulee viemään vuosikymmeniä. Hyvin kaavamaisen laskelman mukaan EU15-maiden keskimääräisen elintason voisivat nopeimmin saavuttaa Kypros ja Malta. Niiltä kuluisi siihen runsaat 20 vuotta. Monet tekijät, kuten EU:n rakennerahastot, voivat edistää tuloerojen nopeampaa supistumista. Lausunnon liitteessä on taloudellisia tietoja kaikista EU-maista.

4.4 Kilpailukyky ja tuottavuus

4.4.1 Uusien jäsenmaiden kokonaistyövoimakustannukset ovat keskimäärin selvästi alemmat kuin EU15-maissa. Samoin niiden työmarkkinoita pidetään hyvin joustavina. Monet teolliset tuotantolaitokset ja jossain määrin myös palvelutoiminnot ovatkin siirtyneet uusiin jäsenmaihiin. Usein kuitenkin jää huomaamatta se, että keskimääräinen tuottavuuden taso on näissä maissa selvästi alempi kuin EU15-maissa. Tuottavuuden taso työllistä henkilöä kohden oli vuonna 2003 ostovoimakorjattuna uusissa jäsenmaissa keskimäärin vain 54 prosenttia EU15-maiden tasosta.

4.4.2 1990-luvun alussa nämä maat perivät suuret julkiset sektorit, ja niiden lainsäädäntö on usein ollut jäykkää mutta ne ovat edistyneet hyvin julkisen sektorin uudistamisessa ja nykyään niiden julkiset menot suhteessa BKT:hen ovat keskimäärin verrattavissa EU15-maiden vastaavaan.

4.4.3 Kilpailukykyyn ja tuottavuuden parantaminen edellyttää panostamista koulutukseen, ammattitaidon kehittämiseen, tutkimukseen sekä työn organisointiin. Lisäksi on karsittava etenkin pienyritysten toiminnan ja perustamisen hallinnollisia esteitä ja edistettävä yrittäjyyttä. Kilpailukyky ja tuottavuus paranevat myös, kun markkinoilta poistuu tehostomia ja kannattamattomia yrityksiä. Näin resursseja vapautuu tuottavampaan käyttöön. Tällaiset rakenteelliset uudelleenjärjestelyt edellyttävät kuitenkin kyseisten toimenpiteiden kohteeksi joutuneille henkilöille suunnattuja uudelleen koulutustoimia. ⁽⁴⁾

4.4.4 Uudet jäsenmaat ovat jo hyötynneet joustavista markkinoistaan. Pääoma, teknologia ja usein jopa työntekijät voivat melko helposti liikkua maasta toiseen. Rakenteiden joustavuus helpottaa myös työpaikkojen siirtymistä uudestaan muualle. Pitkällä aikavälillä kansakuntien ja eri alueiden pitää pystyä

kilpailemaan myös infrastruktuurillaan, myös tulevaisuudessa tärkeiden tietoteknisten ja tutkimustoiminnan edellytysten osalta. Tutkimus- ja kehitysmenojen osuus kansantulosta on EU15-maissa keskimäärin kaksi prosenttia, mutta uusissa jäsenmaissa vain yhden prosentin luokkaa.

4.4.5 Uusille jäsenmaille ei pitkällä aikavälillä voi riittää EU15-maiden tuottavuuden nykyisen tason saavuttaminen. Kaikissa jäsenmaissa on investoitava erityisesti osaamiseen. Tuottavuuden kasvun hidastuminen EU:ssa voidaan selittää investointien ja teknologian käytön vähäisyydellä. Tieto- ja viestintäteknikkaan, t&k-toimintaan ja koulutukseen on koko nykyisen EU:n alueella investoitava selvästi aiempaa enemmän. Etenkin uusille jäsenmaille tämä on suuri haaste, mutta samalla suuri mahdollisuus.

4.4.6 Kilpailukykyyn parantaminen edellyttää usein myös muutoksia talouden eri sektoreiden rakenteissa. Etenkin uusissa jäsenmaissa talouden kilpailukykyä voidaan parantaa maatalouden ja raskaan teollisuuden rakenteellisilla uudistuksilla.

4.5 Ympäristön kestävä kehitys

4.5.1 Talouspolitiikan laajojen suuntaviivojen strategian yksi ydinkohta on kestävä kehityksen vahvistaminen. Talouden ja sosiaalisen kestävyuden lisäksi uusille jäsenmaille on tärkeää ympäristön kestävä kehityksen varmistaminen. Luonnonvarojen ja ympäristön korkeasta laadusta huolehtiminen on välttämätöntä ja pitkällä aikavälillä myös taloudellisesti kannattavaa.

4.5.2 Uusissa jäsenmaissa on tärkeää parantaa energiankäytön tehokkuutta. Kun EU15-maissa energian kulutusta suhteessa ostovoimakorjattuun BKT:hen kuvaava tehokkuusluku oli vuonna 2000–2002 Eurostatin mukaan keskimäärin 173, uusissa jäsenmaissa se oli jopa 258. Kestävä kehityksen kannalta tärkeässä energiankäytön tehokkuudessa uusilla jäsenmailla on siis parannettavaa.

4.5.3 Vaikka uusissa jäsenmaissa on jo tapahtunut myönteistä kehitystä, merkittäviä investointitarpeita on silti etenkin energiantuotannon ja liikenteen energiankäytön hyötysuhteen parantamisessa. Erityisesti ympäristövahinkojen vähentämiseksi on energiankäytön tukia karsittava. Komitea kannattaa komission suositusta karsia tukia, jotka vaikuttavat haitallisesti ympäristöön ja haittaavat kestävä kehitystä.

⁽⁴⁾ ETSK:n lausunto "Eurooppalaisten yritysten kilpailukyky" – EUVL C 120, 20.5.2005.

4.5.4 Vuonna 2003 pantiin täytäntöön direktiivi uusiutuvilla energialähteillä tuotetusta sähköstä. Komissio toteaa laajoissa suuntaviivoissaan, että vihreän sähkön tuotannossa on saavutettu vain vähäisiä tuloksia. Poikkeuksena ovat Saksa, Espanja ja Tanska, joissa tuulienergialla on saavutettu myönteisiä tuloksia.

4.5.5 Kestää useita vuosia ennen kuin uusissa EU-maissa saavutetaan EU15-maiden energiankäytön ja -tuotannon tehokkuus. Tavoitteen haasteellisuuden ei pidä kuitenkaan vähentää näiden maiden ponnisteluja kestäväen kehityksen turvaamiseksi. Osana toimintaa olla yleisen tietoisuuden lisääminen kestäväen kehityksen merkityksestä.

5. Päätelmiä

5.1 EU15-maissa ei viime vuosina ole ollut samaa kasvun dynaamisuutta kuin monissa uusissa jäsenvaltioissa. Taloudellinen kasvu on todennäköisesti myös, ainakin keskipitkällä aikavälillä, nopeampaa uusissa jäsenmaissa. Kasvua voidaan tukea myös rakennerahastojen avulla. Laajentuminen tukee talouskasvua kuitenkin myös EU15-maissa.

5.2 Ei ole itsestään selvää, että EU15-maiden ja uusien jäsenmaiden väliset elintasoerot nopeasti tasoittuisivat. Poliittinen yhdentymisen ei aina merkitse tulo- ja elintasoerojen supistumista. Esimerkki hitaasti tasoittuvista alueellisista taloudellisista eroista on Saksan yhdistyminen. Edes hyvin suuret rahasummat ja instituutioiden yhdentäminen eivät ole ratkaisevasti autta- neet.

5.3 EU:n laajeneminen helpottaa edelleen kaupankäyntiä, investointeja ja siirtymäaikojen jälkeen myös työvoiman liikkuvuutta uusien jäsenmaiden ja EU15-maiden välillä. Tämä tekee uusien jäsenmaiden taloudellisen toimintaympäristön läpinäkyvämmäksi ja helpottaa myös investointipäätöksiä harkitsevien yritysten taloudellisten päätösten tekemistä. Maiden välille jää lisäksi eroja asioissa, jotka eivät kuulu EU:n toimivaltaan. Esimerkiksi verotuksessa EU:n toimivalta koskee nykyisin lähinnä arvonlisäveron minimitasoa ja joitain yritysverotuksen periaatteita.

5.4 Siirtymäaikajärjestelyt koskevat pääosin työvoiman vapaata siirtymistä maasta toiseen. Pisimmillään järjestelyt voivat rajoittaa työvoiman siirtymistä jopa seitsemän vuoden ajan. Monessa EU15-maassa väestö ikääntyy nopeasti ja maat tarvitsevat uutta työvoimaa kohtalaisen suuresta rakenteellisesta työttömyydestä huolimatta. Siirtymäajat voivat samaan aikaan sekä hidastaa uusien jäsenmaiden tarpeellisia rakenteellisia

uudistuksia että rajoittaa EU15-maiden ja uusien jäsenvaltioiden talouskasvua.

5.5 Monien uusiin jäsenmaihin sijoittumista harkitsevien ja jo sijoittuneiden yritysten havaintojen mukaan uusissa jäsenmaissa on EU15-maita useammin havaittavissa sellaisia siirtymätalouksien ongelmia, jotka eivät ole poistettavissa pelkästään lainsäädännön avulla. Nämä ongelmat liittyvät usein korrup-tioon. Korruptio on ilmiö, joka ei ole tuntematon myöskään EU15-maille.

5.6 Yhteiskuntaan menneiden vuosikymmenien aikana juur-tuneiden käytäntöjen poistaminen tapahtuu hitaasti. EU-jäse-nyys on kuitenkin lisännyt paineita parannuksiin myös tässä asiassa. Uusien jäsenmaiden potentiaalin tehokas hyödyntä-minen edellyttää, että EU:n yhteisiä sääntöjä noudatetaan hyvin. Tämä koskee erityisesti sisämarkkinasääntöjä, mutta tärkeää on myös muiden kilpailuedellytyksiin vaikuttavien sääntöjen, kuten ympäristölainsäädännön toimeenpano yhtäläisesti kaikissa EU-maissa.

5.7 Uusissa jäsenvaltioissa työvoimakustannusten ja työvoiman koulutustason välinen suhde on edullinen. Myös verotus on yksi tekijä, joka vaikuttaa yritysten investointien määrään uusissa jäsenvaltioissa. Yritystoiminnan luonteesta riippuu, mitkä tekijät ratkaisevat yrityksen sijoittumisen.

5.8 Kilpailu alhaisimmasta verokannasta ("race to the bottom") sisältää kuitenkin myös riskejä. On nimittäin olemassa mahdollisuus, että julkisia varoja ei ole riittävästi, jotta voitai-siin rahoittaa taloudellisten erojen kiinnikuromisen kannalta tarpeelliset investoinnit infrastruktuuriin ja sosiaalijärjestelmään. Näin ollen vaarana on myös, että verorasitus siirtyisi verrattain kiinteään työ-faktoriin, millä olisi kielteisiä vaikutuksia työllisyystilanteeseen.

5.9 Suorat sijoitukset tai koko toiminnan siirtäminen uusiin jäsenmaihin tapahtuu helpoimmin yrityksissä, joilla jo on näissä maissa laajaa liiketoimintaa tai yrityksissä, joiden kilpailuetu nojaa vahvasti edullisiin työvoimakustannuksiin suhteessa koulutustasoon. Tämä uusien jäsenmaiden etu houkuttelee edel-leen näihin maihin tuotannollista toimintaa myös EU15-maista. Toisaalta EU15-maiden yritysten uusissa jäsenmaissa harjoit-tama liike- ja tuotannollinen toiminta myös monissa tapauk-sissa tukee taloudellista aktiiviteettia EU15-maissa. Tästä on osoituksena muun muassa lisääntynyt ristikäiskauppa EU15-maiden ja uusien jäsenmaiden välillä.

5.10 Uusien jäsenmaiden ja EU15-maiden taloudellinen lähentyminen on ollut aika suotuisaa, ja trendi tulee jatkumaan, vaikka tulevaisuuteen liittyy riskejä. Todennäköisimmän skenaarion mukaan uusien jäsenmaiden palkka- ja hintatason keskimääräinen edullisuus EU15-maihin verrattuna supistuu, mutta matalan lähtötason vuoksi siihen menee vielä aikaa.

5.11 Väestökehitys on EU:n suuria haasteita, sillä työvoiman poistuma työmarkkinoilta kasvaa tulevaisuudessa huomattavasti nykytilanteeseen verrattuna. Ikääntyvien työssä pysymistä olisikin edistettävä aktiivisesti ja eri tavoin. Jotta kilpailukyky varmistuisi pitkällä aikavälillä, on myös erittäin tärkeää nostaa syntyvyyttä ja mobilisoida unionin kaikki työvoimaresurssit. Tähän päästään ainoastaan edistämällä naisten ja miesten tasa-arvoa sekä helpottamalla työn ja perhe-elämän yhteensovittamista. Samalla olisi vähennettävä syrjäytymistä ja köyhyyttä, mikä parantaisi myös sosiaalista yhteenkuuluvuutta kaikissa jäsenmaissa.

5.12 Joissakin uusissa jäsenmaissa on työmarkkinaosapuolien järjestäytyminen aika vähäistä ja hajanaista. Järjestöjen edustavuudessa on suuria eroja ja useimmille on yhteistä toiminnan taloudellisten resurssien vähäisyys. Sama koskee

muiden kansalaisjärjestöjen toimintaa. Jotta osapuolten välinen dialogi voisi onnistua, ja kaikki osapuolet voisivat samalla tukea taloudellisen kasvun edellytyksiä, on järjestöjen kehitettävä toimintaansa. Työmarkkinaosapuolten väliset neuvottelut ovat välttämättömiä, jotta voidaan varmistaa vahvan ja solidaarisen Euroopan rakentaminen.

5.13 Komission tulisi tarkastella huolellisesti myös taloudellista kasvua ja EU:n kilpailukykyä uhkaavia kansainvälisiä epävarmuuksia, esimerkiksi öljyn hintakehityksen ja USA:n rakenteellisten budjetti- ja vaihtotaseen alijäämien vaikutuksia.

5.14 Koko EU:n alueella on jatkossa pidettävä huolta siitä, että sisämarkkinoiden muodostaminen saatetaan loppuun, Lissabonin uudistukset pannaan paremmin täytäntöön ja talouden hallintotapaa kehitetään aktiivisesti. Ilman näitä uudistuksia on vaarana taloudellisen kasvun ja hyvinvoinnin taantuminen koko EU:n alueella.

5.15 Vaikka uusia jäsenmaita ja EU15-maita tässä lausunnossa käsitellään enimmäkseen erillisinä kokonaisuuksina, voidaan näin tehdä vain hyvin yleisellä tasolla. Kaikilla mailla on omat yksilölliset ongelmansa ja tarpeensa.

Bryssel 10. maaliskuuta 2005

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean
puheenjohtaja
Anne-Marie SIGMUND
